

Skol- och fritidsförvaltningen
Avdelningen för administration och juridik

2023-04-26
DNR: 528/2023

Problematisk frånvaro

Innehållsförteckning

1. Skolplikt och rätt till utbildning enligt skollagen	3
1.1 Skolfrånvaro	3
1.2 Utredning om frånvaro	3
1.3 Tredelat ansvar för skolplikten	4
1.3.1 Vårdnadshavarnas ansvar	4
1.3.2 Hemkommunens ansvar.....	4
1.3.3 Huvudmannens ansvar	4
2. Rutiner för fullgörande av skolplikten.....	5
2.1 Första oanmälda frånvarotillfället – skolan agerar	5
2.2 Vid upprepade frånvaro eller längre frånvaro – skolan utreder	5
2.3 Efter utredning vid giltig frånvaro	6
2.4 Efter utredning vid ogiltig frånvaro	7
2.4.1 Elever med ogiltig och problematisk frånvaro	7
2.5 Verksamhetschefens och nämndens åtgärder.....	9
2.6 Ledighet	10
2.6.1 När ledighet inte kan beviljas och eleven inte kommer till skolan	10

Beslutat av: Utbildningsdirektör

Datum: 26 april 2023

Revideras av: Utbildningsdirektör

Dokumentets giltighet: Tillsvidare

Dokumentet gäller för: Skol- och fritidsförvaltningen

1. Skolplikt och rätt till utbildning enligt skollagen

Regeringsformen (1974:152) och skollagen (2010:800) anger en ovillkorlig rätt för alla barn med skolplikt att få tillgång till kostnadsfri utbildning inom grundskolan. För att inga barn ska gå miste om denna rättighet innehåller skollagens bestämmelser dels en skyldighet för hemkommunen att säkerställa att alla barn får utbildning, dels ett ansvar för barnets vårdnadshavare att se till att barnet fullgör sin skolplikt.

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår barnet fyller sex år och upphör vid utgången av vårterminen det tionde året. En skolpliktig elev ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.¹

Föreliggande rutin klargör arbetsgång och ansvarsfördelning vid ärenden gällande problematisk frånvaro. För övriga skolpliktsärenden, se rutin för elever som misstänks vistas utomlands eller är frånvarande utan att göra sig kända.

1.1 Skolfrånvaro

Närvaro är en förutsättning för att fullgöra skolplikten och nå utbildningens mål. Om en elev har upprepad eller längre frånvaro innebär det att eleven inte får den utbildning som eleven har rätt till. Frånvaro beror vanligen på flera faktorer som påverkar varandra ömsesidigt.

Med problematisk frånvaro avses frånvaro i sådan omfattning att frånvaron riskerar att ha negativ inverkan på elevens utveckling mot utbildningens mål. Den problematiska frånvaron innefattar all frånvaro, dvs. både giltig och ogiltig frånvaro.² Frånvaron beror ofta på en utlösande faktor som sedan vidmakthålls av andra faktorer. Det kan handla om faktorer i skolan (t.ex. bristande struktur och förutsägbarhet, höga krav, stress, bristande pedagogiskt stöd), hos individen (t.ex. depression, oro, rädsla, ångestbesvär, sjukdom) och sociala faktorer (t.ex. en svår hemsituation, socioekonomiska faktorer, konkurrerande aktiviteter). Följaktligen innebär frånvaro att eleven har sammansatta behov som behöver mötas av flera olika aktörer. För att åtgärda omfattande frånvaro behöver skolan och dess elevhälsoteam samverka med elev, vårdnadshavare och externa aktörer, såsom socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagning samt habilitering.

1.2 Utredning om frånvaro

Om en elev har upprepad eller längre frånvaro, oavsett om det är fråga om anmäld eller oanmäld frånvaro, ska rektorn se till att frånvaron utreds skyndsamt, om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om

¹ 7 kap. 2, 10 och 17 §§ skollagen (2010:800).

² SOU 2016:94 s. 21.

särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Utredningarna kan med fördel samordnas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen.³

1.3 Tredelat ansvar för skolplikten

Ansvaret för att skolplikten fullgörs är tredelat mellan vårdnadshavare, hemkommun och huvudman.

1.3.1 Vårdnadshavarnas ansvar

Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullgör sin skolplikt. Om en skolpliktig elev uteblir från den obligatoriska verksamheten utan giltigt skäl, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande.⁴

1.3.2 Hemkommunens ansvar

Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess förskoleklass, grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning.

Hemkommunen ska i frågor som rör skolpliktiga elever som har upprepade eller längre frånvaro vid behov samordna insatser med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs.⁵ Hit hör exempelvis socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagningen samt habiliteringen.

Om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne ska göra för att så ska ske, får hemkommunen förelägga vårdnadshavarna att fullgöra sina skyldigheter. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.⁶

1.3.3 Huvudmannens ansvar

Huvudmannen ska se till att eleverna i dess förskoleklass, grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång.

När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en skolenhet med en annan huvudman än hemkommunen eller när det hos en sådan huvudman har inletts en utredning om elevens frånvaro, ska huvudmannen lämna uppgift om detta till hemkommunen.⁷

³ 7 kap. 19 a § skollagen.

⁴ 7 kap. 20 § skollagen.

⁵ 7 kap. 21 § skollagen.

⁶ 7 kap. 23 § skollagen.

⁷ 7 kap. 22 § skollagen.

2. Rutiner för fullgörande av skolplikten

Rektor ska se till att det på skolenheten finns rutiner för närvaroregistrering och frånvarohantering. Varje läsårsstart ska personal, vårdnadshavare och elever informeras om skolans närvaro- och frånvarorutiner. Elevers närvaro och frånvaro ska registreras i Skola24 vid varje lektionstillfälle. [Rutiner kring Skola24 finns på intranätet.](#)

2.1 Första oanmälda frånvarotillfället – skolan agerar

Skolans förhållningssätt är att alla är saknade när de inte är på plats. Det är rektors ansvar att bevaka elevens skolplikt till dess att eleven återgår till undervisning.

Vid första oanmälda frånvarotillfället:

- Ansvarig lärare kontakter vårdnadshavare *samma dag* och registrerar frånvaron i Skola24.
- Ansvarig lärare tar reda på anledningen till frånvaron och motiverar till närvaro.
- Om frånvaron inte beror på att eleven är sjuk (giltig frånvaro) ska ansvarig lärare informera om skolplikten. Detta gäller samtliga tillfällen då en inskriven elev inte dyker upp. Att skolan vet var eleven befinner sig, fråntar inte skolan ansvaret att agera.

2.2 Vid upprepad frånvaro eller längre frånvaro – skolan utreder

Vid upprepad eller längre frånvaro:

- Ansvarig skolpersonal samtalar med elev, vårdnadshavare och elevhälsa och utreder skyndsamt orsaker till frånvaron, om det inte är obehövt.⁸ Detta gäller oavsett om frånvaron är anmäld eller oanmäld. Utredningen görs för att få en bild av elevens situation och för att skolan ska kunna sätta in lämpliga åtgärder.⁹
- När en utredning om frånvaro har inletts ska rektor informera ansvarig verksamhetschef. Detta ska ske via e-post. Rektor ska samtidigt ange ett datum för när rektor kommer återkoppla resultatet av utredningen till

⁸ Med obehövt avses t.ex. frånvaro vid redan beviljad ledighet, om en elev vid något enstaka tillfälle är frånvarande p.g.a. sjukdom eller om rektorn redan har kännedom om en elevs återkommande behov av vårdbesök.

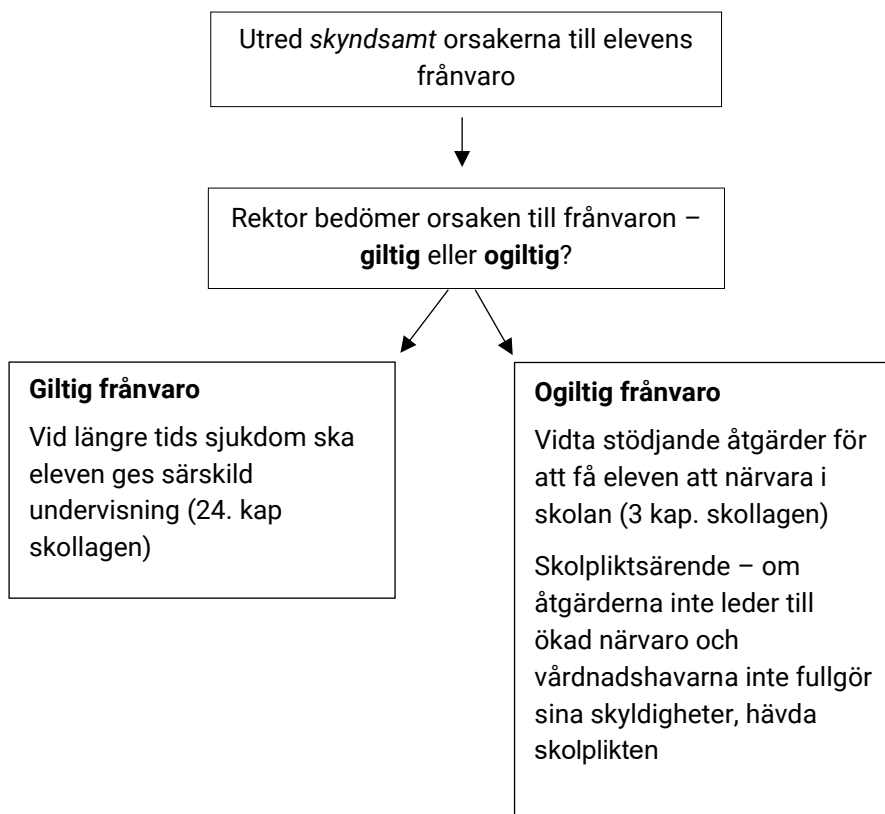
⁹ Hur omfattande en utredning av frånvaro behöver vara får avgöras i det enskilda fallet. I vissa fall kan det räcka med en enklare utredning. Ett exempel på det kan vara att vid en längre sjukfrånvaro begära ett läkarintyg. I andra fall kan det behöva utredas om frånvaron beror på en för eleven otillfredsställande lärandemiljö, t.ex. bristande bemötande eller behov av särskilt stöd. Fokus vid utredningen bör vara att kartlägga orsakerna till frånvaron för att kunna sätta in adekvata åtgärder (prop. 2017/18:182 s. 59-60).

verksamhetschef. Verksamhetschef ansvarar för att handlingar i ärendet diarieförs.

- Utifrån utredningen bedömer rektor om frånvaron beror på *giltiga skäl*, t.ex. ledighet, befrielse från skyldighet att delta i obligatoriska inslag i undervisningen eller sjukdom, eller om frånvaron är *ogiltig*.¹⁰ Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § skollagen är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.¹¹

Skolans utredning ska alltid leda till ett ställningstagande kring om elevens frånvaro bedöms vara giltig eller ogiltig. Detta illustreras med bild 1 nedan.

Bild 1

2.3 Efter utredning vid giltig frånvaro

- Vid giltig frånvaro, exempelvis då eleven är sjuk, återgår eleven till undervisning efter tillfrisknande.

¹⁰ Rektor ska ta ställning till om frånvaron är att betrakta som giltig eller ogiltig oavsett om den är anmäld av vårdnadshavaren eller inte. Detta eftersom det inte är säkert att anmäld frånvaro innebär att elevens frånvaro är oproblematiske (prop. 2017/18:182 s. 57).

¹¹ 7 kap. 19 a § skollagen.

- Vid längre tids sjukdom ska undervisning säkerställas för elev och särskild undervisning enligt 24 kap. 20 § skollagen aktualiseras. Den särskilda undervisningen kan anordnas i hemmet om eleven eller vårdnadshavaren samtycker eller på annan plats. Undervisningen ska motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.
- Vid beslut om särskild undervisning ska det framgå hur den särskilda undervisningen ska utformas (omfattning, timmar, var, etc.) och skälen för beslutet. Särskild undervisning är en särskild undervisningsform som utgår från att upplägget styrs med utgångspunkt i elevens mående (dvs. vad eleven kan förväntas klara av respektive inte klara av). Om den läkare som ansvarar för elevens vård avråder från särskild undervisning ska detta inte ges.
- Rektor ska göra en samlad bedömning av samtliga omständigheter som framkommit i utredningen innan beslut fattas. Rutinerna för särskilt stöd ska följas.¹²

2.4 Efter utredning vid ogiltig frånvaro

2.4.1 Elever med ogiltig och problematisk frånvaro

2.4.1.1 Vidta stödjande åtgärder

När eleven har en problematisk skolfrånvaro och frånvaron betraktas som ogiltig, vidtas åtgärder enligt nedan.

- Rektor beslutar om en utredning av elevens behov av särskilt stöd.¹³ Utredning upprättas i Unikum och utförs skyndsamt.
- Efter utredning beslutar rektor om lämpliga åtgärder i syfte att öka elevens närvaro. Åtgärdsprogram upprättas i samråd med elev och vårdnadshavare. Åtgärdsprogram dokumenteras i Unikum.
- Skolan utser en person som ansvarar för daglig kontakt med elev och vårdnadshavare i syfte att få eleven att återgå till skolan. Skolans kontakter med hemmet och de åtgärder som vidtas ska dokumenteras.

2.4.1.2 Uppföljning och utvärdering av åtgärder i åtgärdsprogrammet

För att ta ställning till om åtgärderna nått sitt syfte är det viktigt att systematiskt följa upp och utvärdera åtgärderna i åtgärdsprogrammet.

¹² Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att rektor ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds om det kan befaras att eleven inte kommer nå de betygskriterier som minst ska uppnås, de kravnivåer som gäller *eller* om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Att uppvisa andra svårigheter i sin skolsituation kan t.ex. handla om en elev med funktionsnedsättning, psykosocial problematik, psykisk ohälsa, svårigheter i det sociala samspelet, koncentrationssvårigheter samt upprepade eller längre frånvaro.

¹³ 3 kap. 7 § skollagen.

- Insatta åtgärder följs upp och utvärderas inom två till tre veckor tillsammans med elev och vårdnadshavare.
- Om närvaron har ökat och frånvaron inte längre är problematisk avslutas åtgärdsprogrammet. Beslut om att avsluta åtgärdsprogram dokumenteras i Unikum.
- Om insatserna inte haft avsedd effekt måste andra eller kompletterande åtgärder prövas. Nytt åtgärdsprogram upprättas.
- Den person som skolan har utsett fortsätter att ha daglig kontakt med eleven och vårdnadshavaren.
- Vid fortsatt ogiltig frånvaro ansvarar rektor för att vid behov initiera en fördjupad utredning samt att nytt åtgärdsprogram upprättas. En fördjupad utredning kan omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala samt specialpedagogiska perspektiv.

Ärendegången kan illustreras med bild 2 nedan.

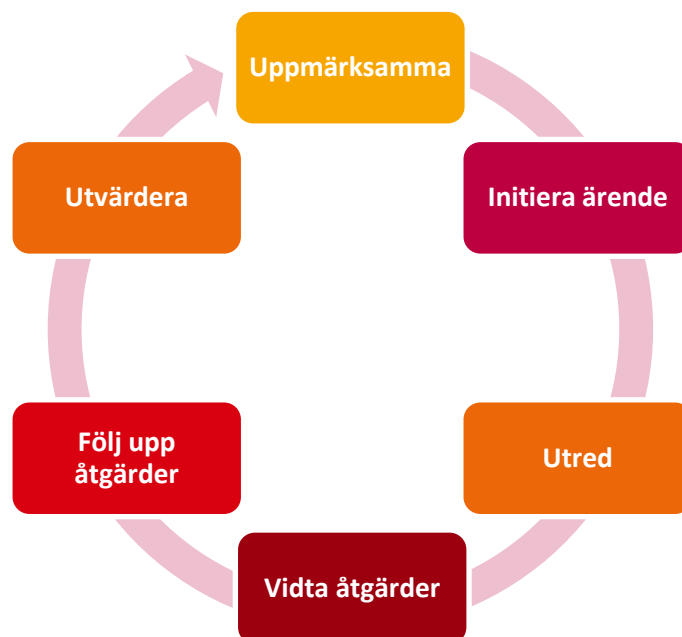

Bild 2

2.4.1.3 Vid oro – anmäl till socialtjänsten

Alla anställda inom skolan är skyldiga att anmäla misstankar om att ett barn far illa till socialtjänsten. Anmälan till socialtjänsten ska övervägas om skolan har misstanke eller får kännedom om att ett barn far illa.¹⁴ Skolan ska ha en [rutin](#) för när och av vem anmälan görs samt hur vårdnadshavaren informeras. Anmälan

¹⁴ 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453)

görs till socialtjänstens mottagningsgrupp. Anmälan görs via e-tjänst på intranätet: [Anmälan till socialtjänst](#).

Socialtjänsten bedömer om utredning ska inledas eller ej. Syftet med en eventuell utredning är att utreda barnets behov, barnets familj och miljö samt föräldrarnas förmåga att möta upp barnets behov. Socialtjänsten kan erbjuda insatser för att stärka barnet och familjen.

En elev med problematisk skolfrånvaro kan behöva insatser både i skolan, i hemmet och på fritiden. Därför är det viktigt att skola och socialtjänst samverkar kring insatserna för eleven. När en elev har behov av insatser från både hälso- och sjukvården och från socialtjänsten och då ett behov av samverkan och samordning finns kring stöd och insatser, ska kommunen tillsammans med regionen upprätta en [samordnad individuell plan \(SIP\)](#). Detta anges både i 2 kap. 7 § socialtjänstlagen och i 3 f § hälso- och sjukvårdslagen. Ett samtycke från vårdnadshavaren ska inhämtas.

2.4.1.4 Rektor gör en skolpliktsanmälan till verksamhetschef

Om en elev, trots skolans insatta åtgärder, fortsatt är frånvarande ska rektor skyndsamt göra en skolpliktsanmälan till ansvarig verksamhetschef, se [bilaga 1](#). Rektor har fortsatt ansvar för att se till att eleven återgår till undervisning och ansvarar för att åtgärder i ärendet diarieförs.

2.5 Verksamhetschefens och nämndens åtgärder

När en skolpliktsanmälan inkommer från rektorn ska verksamhetschefen agera enligt följande.

- Verksamhetschefen skickar information om skolplikten till vårdnadshavare och informerar samtidigt nämnden om att vårdnadshavare informerats om att iaktta sina skyldigheter enligt skollagen. Om eleven återgår till undervisning avslutas ärendet.
- Om eleven fortsatt är frånvarande i samma eller fortsatt hög omfattning efter att vårdnadshavarna informerats om skolplikten anmäler verksamhetschefen ärendet till nämnden och föreslår nämnden att besluta om ett föreläggande mot vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt skollagen. Verksamhetschefens anmälan till nämnden ska göras snarast möjligt. Observera att information och anmälan till nämnd kan ske samma månad. Ärendet behöver således inte behandlas på två separata sammanträden.
- Nämndens beslut kan vara
 - a) Ett föreläggande om att fullgöra skolplikten, eller
 - b) ett föreläggande förenat med vite
- Nämndbeslutet samt ett delgivningskvitto och information om möjlighet till överklagande översänds till vårdnadshavaren/vårdnadshavarna.

- Följer inte vårdnadshavaren/vårdnadshavarna föreläggandet och elevens frånvaro fortsätter ska ansökan om att få eventuellt vite utdömt skickas av utbildningsdirektören till förvaltningsrätten.
- Verksamhetschefen ansvarar för diarieföring av verksamhetschefens och nämndens åtgärder.

2.6 Ledighet

Undantag från kravet på skolplikt gäller vid beviljad ledighet. Ledighet får beviljas för enskilda angelägenheter, t.ex. vid vissa resor, familjehögtider eller religiösa högtider. Med resor avses som huvudregel inte resor av semesterkaraktär. Under ett läsår har eleverna flera skollov då eventuella semesterresor kan förläggas.

En elev har en möjlighet – men inte en rättighet – att beviljas ledighet för enskilda angelägenheter. Ett beslut om ledighet ska grundas på en samlad bedömning av elevens situation. De omständigheter som normalt bör beaktas är frånvarons längd, elevens studiesituation, möjligheterna att på olika sätt kompensera den förlorade undervisningen, hur angelägen ledigheten är för eleven samt om eleven fullgör sin skolplikt eller deltar i utbildningen utan att vara skolpliktig. Ansökan och beslut om ledighet ska ske skriftligt i Skola24.

- Kortare ledighet (upp till tio dagar *per läsår*) får beviljas om den samlade bedömningen medger det. Rektor får delegera åt annan skolpersonal att besluta i frågan.
- Längre ledighet (mer än tio dagar *per läsår*) får beviljas endast om det finns *synnerliga skäl*. Begreppet synnerliga skäl innebär att rektor ska vara restriktiv i bedömningen. Rektor får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut om ledighet som avser längre tid än tio dagar.

För att kunna ta ställning till om en elev ska beviljas ledigt krävs att vårdnadshavarnas ansökan tydligt beskriver orsakerna till ledigheten. Rektor ska därefter göra en samlad bedömning av elevens skolsituation och fatta ett skriftligt beslut som innehåller en klagörande motivering till skälen för beslutet.

2.6.1 När ledighet inte kan beviljas och eleven inte kommer till skolan

Om en ledighetsansökan avslås och eleven trots det inte kommer till skolan ska skolan *skyndsamt* utreda vad frånvaron beror på och var eleven befinner sig. Att skolan vet var eleven befinner sig frångår inte skolan ansvaret att agera. Elevens frånvaro ska registreras i Skola24.

Att elev och vårdnadshavare ignorerat rektors avslagsbeslut innebär att elevens frånvaro är ogiltig. Rektor ska därför skyndsamt göra en skolpliktsanmälan till ansvarig verksamhetschef. Rektor har fortsatt ansvar för att se till att eleven återgår till undervisning och ansvarar för att handlingar i ärendet diarieförs.

Om skolan har skäl att misstänka att vårdnadshavaren aktivt medverkar till att eleven inte fullgör sin skolplikt, ska skolan ta ställning till om frånvaron beror på att

vårdnadshavaren brister i omsorgen om barnet. Vid misstanke om att ett barn far illa ska anmälan till socialtjänsten (se avsnitt 2.4.1.3 ovan) göras.